

Hem

Biologisk mångfald... »

Om CBM »

Utbildning »

Seminarier

Mångfaldskonferens

Publikationer »

Nyhetsarkiv

För press

Kontakt »

Länkar

Internt

YTTRANDE

961209

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Remissen "Introduktion och spridning av främmande organismer och gener" Dnr 304-389-96 Nj

Allmänt

Vårt allmänna intryck är att manuskriptet nu utvecklats till ett bra policy-dokument. Vi framför här främst kommentarer på detaljutformning.

1. Inledning

Ruta 1. En population är inte nödvändigtvis introducerad bara för att en reproduktion lyckats. Den definition jag tycker är mest logisk utgår från populationens risk för utdöende. En liten population löper större risk att dö ut än en stor. Normalt finns ett tröskelvärde, ett antal individer, som ger populationen försämrade risk för utdöende. Under tröskelvärdet är däremot risken stor. Detta tröskelvärde har ofta kallats Minimum Viable Population size. Kolonisationen, eller etableringsprocessen, pågår från frisläppandet/immigrationen till populationen första gången när upp till detta tröskelvärde. Med andra ord, etableringen har lyckats när risken för utdöende inte längre beror på antalet individer i startpopulationen (propagulen). Omvänt behöver en population inte vara etablerad för att kunna ge effekter. I synnerhet spridning av sjukdomar, parasiter och främmande gener kan ske direkt efter frisläppandet.

2. Bakgrund

Sid. 10. Stycke 1. Vi stöder förslaget om att låta användaren betala både riskbedömningen och eventuella kontrollåtgärder. Det ska klart framgå att ett tillstånd för användning utfärdas efter en riskbedömning inte i sig friskriver användaren från ansvar.

Ruta 8. Punkt b. Ändra på följordningen: förökar, etablerar, sprider sig.

Ruta 8. Punkt f. Gör inte bara en beräkning av kostnaden för kontrollåtgärder, bedöm även sannolikheten att överhuvudtaget lyckas med sådana insatser.

Ruta 10. Enligt konventionen ska Sverige "kontrollera eller utrota de främmande arter som hotar ekosystem, livsmiljöer eller arter". Vi kan inte se att policyn täcker sådana åtgärder. Det saknas riktlinjer för vilka arter som skulle omfattas av konventionsparagrafen, vilka kriterier som skulle gälla för att fastställa hotbilden, och vilka kontrollåtgärder som skulle vara aktuella.

3. Främmande arter och gener

Sid. 17. Stycke 3. Vi noterar att likställandet av "främmande" och "introducerad" ger en semantiskt ologisk konsekvens. Arter, populationer och gener som är introducerade är förvisso främmande, men allt främmande är inte nödvändigtvis introducerat. Sumatranoshörningen måste anses som främmande för Sverige, men den är inte introducerad (den finns inte ens i någon svensk djurpark). Det är opraktiskt att i samma term bygga in en klassificering av både ursprung (främmande/inhemsk) och eventuell introduktion (genomförd/ännu ej genomförd). Termen "icke-inhemsk" känns krystad. För den oinvidge är det inte uppenbart att "främmande" och "icke-inhemsk" syftar på två helt olika kategorier av organismer. Vi föreslår att allt som är främmande betecknas som "främmande", även om det ännu inte introducerats. Vidare kan "introducerade" organismer (primärt/sekundärt & avsiktligt/oavsiktligt) utgöra en delmängd av "främmande" organismer, så att policy-dokumentet enkelt avgränsas till att gälla för "introducerade främmande" organismer/gener och "främmande" arter/gener som avses att introduceras eller har en möjlighet att med människans oavsiktliga hjälp nå landet.

Sid. 18. Stycke 5. Vi håller med om att tidsperspektivet inte ska behöva påverka definitionen, men i enlighet med ovan föreslagna definition av "främmande" bör första meningen förtydligas på följande sätt: "för att definiera vilka introducerade arter som är att betrakta...".

Sid. 18. Stycke 6. Vi är inte helt klara över vad som avses med en "introduktion" i manuskriptet. Rutorna 8, 15 och 16 ger många exempel på introduktioner, men bilden kan tolkas på två sätt. Ruta 8 anger att en introduktion ska föregås av en kvantifiering av risken att organismen sprider sig från "kontrollerade förhållanden". Med denna term torde avses hägn och inomhusmiljöer, t.ex. kasseodlingar, hjorthägn, växthus, hobbyterrariar, laboratoriekulturer, beteshagar för boskap, hönserier etc. Möjligen ingår även odlade marker, t.ex. åkrar och trädgårdar. En följd av denna skrivning är att allt främmande som förs över en gräns, eller framställs genom förädling/genmodifiering inom området, är att betrakta som "introducerat",

även om det ännu inte lämnat dessa "kontrollerade förhållanden". Samma tolkning kan göras med stöd av exemplen på "sekundär introduktion" i ruta 16. Sekundära introduktioner från t.ex. jordbruk, farmer, vattenbruk, och växthus måste ju föregås av en primär introduktion, d.v.s. även organismer som hålls under sådana kontrollerade förhållanden är att betrakta som "introducerade". Frågan är varför inga sådana primära introduktioner listats i ruta 16? En alternativ tolkning följer just av att alla exempel som ges i ruta 15 och för primära introduktioner i ruta 16 rör organismer utanför sådana kontrollerade förhållanden, med möjligt undantag för åkergrödor och trädgårdsväxter (om nu åkrar och trädgårdar ska betraktas som kontrollerade förhållanden). Med denna tolkning är endast organismer utanför kontrollerade förhållanden att betrakta som "introducerade". Vilken tolkning är då den avsedda och riktiga? Det finns goda logiska skäl för att betrakta allt främmande som lever under någon form av kontrollerade förhållanden som "introducerat". Det behövs t.ex. för att man ska kunna kräva en riskbedömning redan på det stadiet. Inga "kontrollerade förhållanden" är att betrakta som helt rymningsssäkra. För en ny biologisk kontroll i växthus ska man kunna kräva en bedömning av risken att organismen slipper ut ur växthuset. % andra sidan kan denna breda definition också ge bekymmer. Vi skulle t.ex. för var och en av hundratals importerade akvariefiskarter (oftast ej artbestämda!) behöva göra en separat riskbedömning om risken för frisläppande till svenska vatten. Detta kanske vore befogat för flera av dessa arter, men för de flesta arter skulle processen upplevas som överflödig. Vi rekommenderar dock att den första, bredare, tolkningen av "introducerad" ska tillämpas, och att detta klart och tydligt ska framgå av rutorna 15 och 16. Vidare bör det införas kriterier för vad som ska betraktas som "kontrollerade förhållanden", så att viss hantering av introducerade organismer/gener som endast hålls under sådana förhållanden kan underkastas en förenklad riskbedömning. Detta kan gälla t.ex. för de hundratals olika raser och stammar av höns, ankor, grisar, hästar, nötkreatur etc som används inom jordbruket. Om den senare tolkningen ska gälla, ska detta också klart framgå av texten och rutorna 15 och 16. Även detta ställer stora krav på kriterier för "kontrollerade förhållanden".

Ruta 16. Bikvalstret stavas Varroa.

Sid 22. Stycke 1. Texten om etablering tycks förutsätta att endast organismer som nu finns i naturmiljön är "introducerade"; en diskussion om etablering av en population av rävar i en farm, eller grisar i ett svinhus, vore mindre intressant i sammanhanget. I enlighet med ovanstående diskussion föreslår vi därför att första meningen ändras på följande sätt: "huvuddelen av de arter som introduceras i naturmiljön inte lyckas etablera sig". Order "spontan" bör strykas, eftersom betydelsen är oklar. Detta stycke bör även kompletteras med en definition av termen "etablering" enligt diskussionen ovan. Tioprocent-regeln håller generellt, men i vissa miljöer (t.ex. områden som varit isolerade under lång tid) och med vissa typer av organismer (t.ex. sådana som används för biologisk kontroll) kan både etableringsrisken och risken för effekter vara betydligt större.

Ruta 17. Punkt 2. Detta är exempel på populationsreglerande faktorer, som både kan begränsa tillväxttakten och maximal täthet.

Sid. 24. Stycke 2. Hybridiseringen ger oftare en större genetisk variation, men poängen är att inhemska populationers allelfrekvenser förändras, och att främmande alleler förs in. Oavsett ytterligare konsekvenser, är detta en förändring som i sig kan framställas som icke önskvärd.

Sid. 26. Punkt 2. Denna mening har fått olycklig ordalydelse. Man kan ju fråga sig varför en organism skulle sättas ut i naturmiljön om det vore uppenbart att den inte skulle kunna överleva där. Meningen har också problem med tre "eller". Ska det vara tillräckligt med ett kriterium uppfylls, d.v.s. ett av kraven på oförmåga att överleva, föröka sig, och orsaka skada, eller ska alla krav vara uppfyllda? Med den förra betydelsen kan man tillåta arter som etablerar sig i naturmiljön, bara det är uppenbart att de inte orsakar skada, likaså arter som skulle kunna göra stor skada, men som inte kan reproducera sig i naturmiljön. Med den senare betydelsen får arten inte ens överleva. Det är möjligt att denna punkt hellre skulle formuleras kring ett krav på riskbedömning för alla avsiktliga introduktioner. Det är dock fortfarande viktigt att göra klart att Naturvårdsverket inte kan acceptera introduktioner som leder till att främmande organismer/gener hotar att etablera sig i naturmiljön, än mindre gör skada på inhemska organismer.

Sid. 27. Första fyrkanten. Är uttrycket "sätta ut" liktydigt med "introducera", eller avses ett frisläppande ut ur "kontrollerade förhållanden"? Det är olämpligt att ge rekommendationer om verksamheter som ej definierats i detta dokument.

4. Genetiskt modifierade organismer

Vi delar Naturvårdsverkets syn att det är en GMO:s egenskaper som är väsentliga att beakta vid en riskbedömning, medan tekniken i sig är mindre intressant. Detta gör att traditionell förädling och genmodifiering blir mer jämbördiga i riskbedömningen. Ett problem är dock att gentekniklagen ej omfattar traditionellt förädlade sorter, som istället faller under t.ex. växtskyddslagstiftningen. Effekten av detta blir att GMO:s kan underkastas en fullständig riskbedömning avseende möjliga effekter på naturmiljön, medan traditionellt förädlade sorter bara bedöms utifrån risken för spridning av växtskadegörare. Den förädlade sorten i sig har aldrig betraktats som en risk. Vi ser ett behov av en riskbedömning både för GMO:n och traditionellt modifierade organismer, i de fall modifieringen givit organismen påtagligt förändrade egenskaper.

Beslut i detta ärende har fattats av föreståndaren Urban Emanuelsson efter beredning av Torbjörn Ebenhard (föredragande) och Thomas Elmqvist.

[Tillbaka >](#)